SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2284

av Anders Ekegren (L)

Försäkringsskyddet för äldre som beviljats hemtjänst och särskilt boende

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är angeläget att undersöka problemet med bristfälligt försäkringsskydd för äldre som beviljats hemtjänst och särskilt boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör agera för att åstadkomma ett fullgott försäkringsskydd för äldre som beviljats hemtjänst och särskilt boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Tillgång till försäkringstjänster är en naturlig del i ett modernt samhälle. En hemförsäkring skyddar hem och lösöre, i händelse av brand, vattenskada eller inbrott. I hemförsäkringar ingår även ett reseskydd, rättsskydd, ansvarsskydd och överfallsskydd.

Det finns dock allvarliga brister i försäkringsskyddet för äldre som beviljas hemtjänst eller plats i särskilt boende enligt socialtjänstlagen. För båda dessa grupper gäller att äldreomsorgspersonal får tillgång till nyckeln till deras hem; antingen till det ordinarie hemmet i fallet hemtjänst eller till de utrymmen som utgör den äldres bostad i ett särskilt boende. Detta innebär ofta att försäkringens stöldskydd inte längre är tillämpligt.

Problemet har uppmärksammats av pensionärsorganisationer såsom Pensionärernas riksorganisation, PRO.

Nästan 97 procent av befolkningen har hemförsäkring, men det saknas lättillgänglig offentlig statistik över försäkringsskyddet bland de äldsta. Det gäller inte minst äldre med hemtjänst och personer som bor i särskilt boende, där försäkringsvillkoren dessutom kan få särskild betydelse när omsorgspersonal har tillgång till bostaden.

Den grupp som berörs av dessa frågor är betydande. Enligt Socialstyrelsens statistik har c:a 85 000 personer beviljats särskilt boende för äldre, medan c:a 155 000 personer beviljats hemtjänst i ordinärt boende.

”Stöld med nyckel”

Dessvärre är stölder där äldreomsorgspersonal utgör förövare inte ovanligt. I dessa fall blir försäkringsskyddet intressant, men hur försäkringsbolagen ersätter ”stöld med nyckel” varierar. Det är alltså inte säkert att hemförsäkringen omfattar en situation där det sker stölder samtidigt som personal som har möjlighet att ta sig in i bostaden.

Vidare är det inte ovanligt att det sker olyckor där äldre i särskilt boende drabbas och där hemförsäkringens skydd är av värde för den äldre. De särskilda omständigheterna i särskilda boenden kan emellertid försvåra att äldre får del av det skydd de förväntar sig och som hade varit självklart för en försäkringstagare i ordinärt boende.

Avseende särskilt boende finns ofta en patientförsäkring som avser omsorgen och en ansvarsförsäkring som hanterar skadeståndsanspråk som riktas mot verksamheten. I skolan finns generellt olycksfallsförsäkring, vilket dock ofta saknas i äldreomsorgen.

Behovet av utökat försäkringsskydd

Det är otillfredsställande när äldre – många med nedsatt förmåga till följd av demens eller somatisk sjukdom – kommer till skada till följd av otillräckligt försäkringsskydd.

I normalfallet är det naturligtvis den enskilde själv som har att sörja för ett adekvat försäkringsskydd, men omständigheterna när det gäller personer som beviljats hemtjänst eller särskilt boende är speciella. Dels rör det sig om en särskilt skyddsvärd grupp med nedsatt förmåga att tillvarata sina intressen, dels kompliceras ansvarsfrågan då den aktör som tillhandahåller äldreomsorgen har ett betydande inflytande och ansvar. För den enskilde försvåras frågan av att det inte utbildats någon branschstandard för hur försäkringsskyddet ska utformas i dessa fall.

Man kan notera att staten trätt in och säkerställt försäkringsskydd i särskilda fall, till exempel genom trafikskadelagen, som ställer krav på att motordrivna fordon som brukas i trafiken omfattas av trafikförsäkring.

Av dessa skäl finns anledning att staten bidrar till att säkerställa ett nöjaktigt försäkringsskydd för äldre som beviljats hemtjänst och särskilt boende. Detta kan ske genom lagstiftning, en förändrad branschstandard eller en överenskommelse mellan kommuner och andra aktörer i äldreomsorgen att ombesörja försäkringsskydd för boende och mottagare av omsorg.

En näraliggande fråga gäller kollektiv olycksfallsförsäkring för personer som beviljats särskilt boende och om det är lämpligt att staten ställer krav på detta.

Omfattningen av problemet och möjliga vägar framåt bör bli föremål för en statlig utredning eller myndighetsuppdrag, enligt regeringens beslut.

Anders Ekegren (L)